

Recente tendensen inzake vennootschapsbelasting

K. Van Cauter
L. Van Meensel⁽¹⁾

Inleiding

De vennootschapsbelasting in België staat – net als in de andere Europese landen – onder druk door de veranderende internationale omgeving. De globalisering van de economie en de daarmee gepaard gaande toegenomen mobiliteit van het kapitaal zou leiden tot concurrentie op het vlak van de tarieven van de vennootschapsbelasting tussen landen om directe investeringen en zeer mobiele winststromen aan te trekken. Het tarief van de vennootschapsbelasting is immers een belangrijk element dat bedrijven bekijken wanneer ze een investeringslocatie zoeken (naast andere factoren zoals de aanwezigheid van een goede infrastructuur, arbeidskrachten en de nabijheid van grondstoffen en afzetmarkten). Dit zou kunnen leiden tot een erosie van de belastbare grondslag in andere landen, waarop die op hun beurt worden gedwongen om hun tarieven te verlagen. Bij sommigen bestaat dan ook de vrees dat dit uiteindelijk zou kunnen leiden tot een «*race to the bottom*» van de tarieven en een door de maatschappij als te laag beschouwde belastingdruk op de winsten van vennootschappen, die de overheid ertoe zou kunnen dwingen om nuttige publieke voorzieningen te beperken of de belastingdruk te verschuiven naar andere belastbare grondslagen zoals arbeid of consumptie.

Het opzet van dit artikel is een beeld te schetsen van de evolutie van de internationale context inzake de belastingdruk op vennootschapswinsten en de wijze waarop de Belgische overheid hierop tracht in te spelen. Hiervoor zullen eerst de verschillende indicatoren die de belastingdruk op de winsten van vennootschappen meten worden

toegelicht. Daarna zal een overzicht worden gegeven van de recente internationale ontwikkelingen op het vlak van de tarieven van de vennootschapsbelasting. Vervolgens zal de vennootschapsbelasting in België worden geanalyseerd, waarbij een bijzondere aandacht zal worden besteed aan de hervormingen van dit stelsel. In een volgend hoofdstuk zal de Europese coördinatie inzake vennootschapsbelasting aan bod komen. Ten slotte worden de voornaamste bevindingen samengevat.

1. Maatstaven voor de belastingdruk op de winsten van vennootschappen

Het is nuttig een overzicht te geven van de indicatoren die in dit artikel worden gebruikt om de belastingdruk op de winsten van vennootschappen weer te geven. De literatuur in verband met vennootschapsbelasting kent hiervoor immers verschillende maatstaven. Deze hebben elk hun voor- en nadelen. De diverse tarieven vullen elkaar aan en een grondige analyse zal dan ook vereisen dat de meeste aan bod komen.

1.1 Nominaal standaardtarief

De bekendste maatstaf is het nominale tarief van de vennootschapsbelasting dat doorgaans wordt gebruikt in internationale vergelijkingen. Dit standaardtarief is de som van het hoogste federale tarief en eventuele belastingen op lagere overheidsniveaus. Door zijn eenvoud en beschikbaarheid heeft dit tarief een belangrijke signaalfunctie. Het is een bepalende factor op het vlak van winstverschuivingen tussen de diverse entiteiten van een

(1) De auteurs danken C. Valenduc voor zijn opmerkingen.

multinationale onderneming die gesitueerd zijn in verschillende landen. Multinationale ondernemingen zullen immers trachten de gerapporteerde winsten te drukken in landen met hoge nominale tarieven en deze te verschuiven naar landen met lage nominale tarieven.

Een overzicht van de hoogste nominale tarieven in verschillende landen geeft evenwel slechts een partieel beeld van de werkelijke belastingdruk op de vennootschappen. Dit komt omdat de belastbare basis van de vennootschapsbelasting door belastingaftrekken, afschrijvingsmethoden of het bestaan van voorkeurstelsels sterk kan verschillen tussen landen en tussen vennootschappen en zo de effectieve belastingdruk kan beïnvloeden. Bovendien hanteren vele landen (waaronder België) in bepaalde gevallen lagere tarieven.

Er werden dan ook verschillende andere maatstaven ontwikkeld die trachten een beter beeld te geven van de feitelijke belastingdruk door rekening te houden met de belastbare basis. Er kan hierbij een onderscheid worden gemaakt tussen, enerzijds, de maatstaven die zijn gebaseerd op statistieken en, anderzijds, deze die zijn gebaseerd op parameters uit de belastingwetgeving.

1.2 Impliciete tarieven

De maatstaven op basis van statistieken worden doorgaans impliciete tarieven genoemd. Zij tonen de belastingdruk op de winsten van vennootschappen voor een periode in het verleden. Ze zijn zeer divers, zowel op het vlak van de ondernemingen die worden onderzocht als van de definitie die wordt gehanteerd voor de belastbare basis. Zo kunnen er impliciete tarieven worden berekend op basis van de nationale rekeningen, op basis van jaarrekeningen of op basis van fiscale aangiften.

Bij impliciete tarieven op basis van de nationale rekeningen wordt de door de overheid ontvangen vennootschapsbelasting gedeeld door een macro-economische indicator die zo goed mogelijk overeenstemt met de belastbare basis. Vaak is dit de som van het netto- of bruto-exploitatatieoverschot van de vennootschappen en een benaderend concept van het financiële resultaat. Een voordeel van deze werkwijze is dat gebruik wordt gemaakt van de meest exhaustieve statistieken waarin de gegevens van alle vennootschappen, inclusief de quasi-vennootschappen, zijn vervat. Bovendien wordt rekening gehouden met alle kenmerken van het belastingsysteem, zoals de fiscale uitgaven of de preferentiële stelsels. Een nadeel is wel dat de gehanteerde macro-economische basis soms sterk kan afwijken van de basis die effectief wordt gebruikt voor de berekening van de belasting,

onder meer omwille van verschillende concepten inzake afschrijvingen. Een ander nadeel is dat deze maatstaven conjunctuurgevoelig zijn. Het exploitatieoverschot in de nationale rekeningen is immers de som van de winsten en de verliezen die vennootschappen maken. In de periodes van laagconjunctuur zullen de verliezen relatief groter zijn, wat de totale bedrijfswinst vóór belastingen in de nationale rekeningen drukt en het berekende impliciete tarief opdrijft. Om de conjunctuurgevoeligheid te beperken worden deze tarieven veelal als gemiddelden over langere periodes berekend.

De impliciete tarieven op basis van jaarrekeningen hebben dit laatste nadeel niet aangezien de vennootschappen die winst maken kunnen worden afgezonderd. Deze maatstaven worden doorgaans berekend op basis van individuele jaarrekeningen aangezien deze informatie meestal vlot beschikbaar is, in tegenstelling tot de geconsolideerde jaarrekeningen. Deze werkwijze kan het impliciete tarief vertekenen doordat dividenden in de ontvangende vennootschap in de belastbare basis worden opgenomen, terwijl deze grotendeels zijn vrijgesteld van belasting aangezien ze reeds bij de uitkerende vennootschap werden belast. Hiermee wordt de in de berekening in aanmerking genomen belastbare basis verhoogd, waardoor het impliciete tarief wordt verlaagd.

Het is ook mogelijk om impliciete tarieven te berekenen op basis van fiscale aangiften. Deze statistieken dekken alle vennootschappen waarvan de aangifte tijdig is afgehandeld. Bovendien is een opsplitsing naar vennootschappen met winst en verlies mogelijk, evenals correcties voor ontvangen dividenden. Dergelijke internationale vergelijkbare data zijn evenwel niet te vinden.

1.3 Effectieve tarieven

De maatstaven die worden berekend op basis van de belastingwetgeving worden doorgaans effectieve tarieven genoemd. Deze indicatoren houden rekening met een aantal belangrijke parameters uit de wetgeving zoals het nominale tarief, de behandeling van de voorraden, de toegelaten afschrijvingsmethoden, eventuele subsidies of investeringsaftrekken, evenals met de financieringswijze en het verwachte of vereiste rendement. Deze maatstaven zijn afhankelijk van de parameters die in aanmerking genomen worden. Ze hebben echter als voordeel dat ze de impact van de belastingen op nieuwe investeringsprojecten kunnen tonen. Het gemiddelde effectieve tarief geeft, voor een investering met een bepaald rendement vóór belasting, weer hoeveel van het rendement naar belastingen gaat. Het marginale effectieve tarief toont wat de belastingdruk is op een investering die na

belastingen nog juist het minimale rendement opbrengt om de investering te laten doorgaan.

2. Internationale ontwikkelingen inzake de vennootschapsbelasting

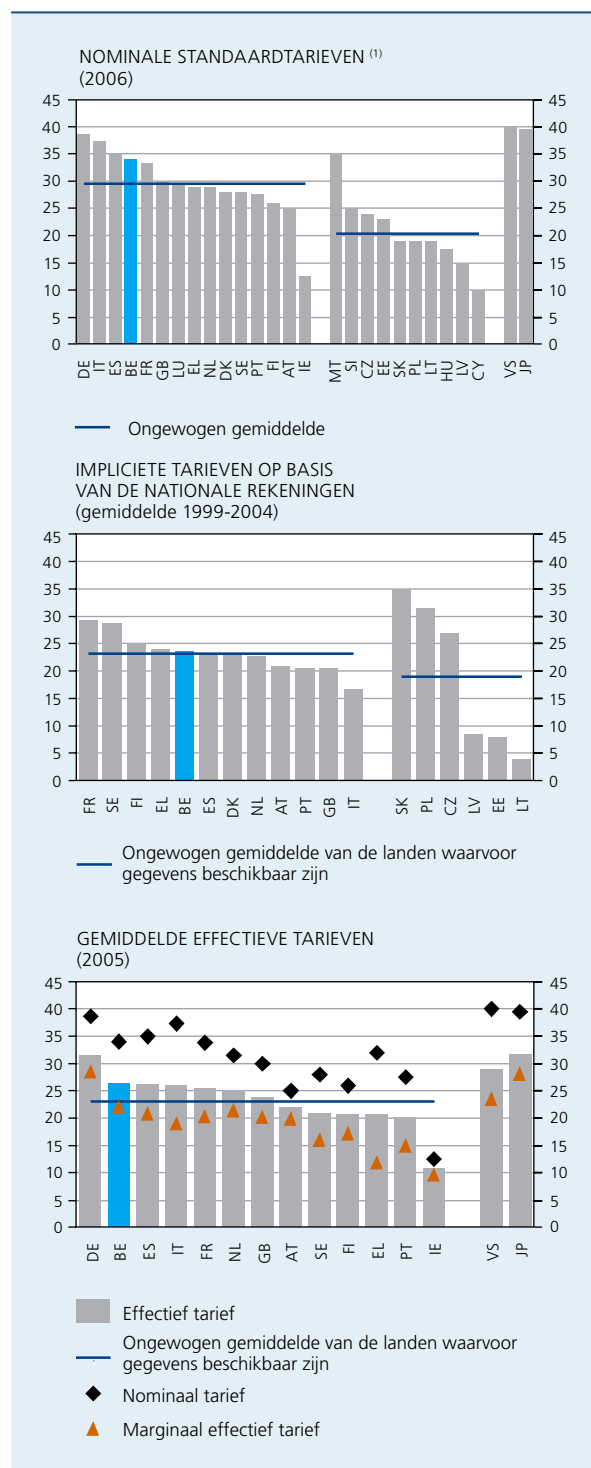
2.1 Overzicht van de actuele situatie

De « oude » EU-15-lidstaten laten momenteel nog steeds grote verschillen optekenen tussen hun hoogste nominale tarieven van de vennootschapsbelasting. Deze situeren zich in de meeste landen tussen de 25 en 35 pct. Duitsland en Italië hebben, met tarieven die in 2006 respectievelijk 38,6 en 37,3 pct. bedroegen, de hoogste druk op de vennootschapswinsten. Aan het andere uiteinde van het spectrum bevindt zich Ierland dat reeds verscheidene jaren de kaart van de fiscale aantrekkelijkheid trekt met een tarief dat momenteel 12,5 pct. bedraagt. Naast de Scandinavische landen, waar het tarief de voorbije jaren nagenoeg ongewijzigd is gebleven, situeren Portugal en Oostenrijk zich door tariefverlagingen in respectievelijk 2004 en 2005 aan de onderzijde van de vork⁽¹⁾. België situeert zich, ondanks de verlaging van het nominale tarief in 2003 naar 33,99 pct., boven het ongewogen gemiddelde van de EU-15 dat 29,5 pct. bedroeg in 2006.

Door de toetreding van tien nieuwe lidstaten tot de Europese Unie op 1 mei 2004 is de vrees voor een verhoogde fiscale concurrentie sterk toegenomen. Het gemiddelde tarief in deze nieuwe lidstaten lag met 20,6 pct. in 2006 immers ongeveer 10 procentpunten lager dan het gemiddelde van de EU-15. Malta is duidelijk een uitzondering met een tarief van 35 pct. Ook de situatie van Cyprus is opvallend, aangezien het nominale tarief er slechts 10 pct. bedraagt en dus onder dat van Ierland ligt. Het tarief in de andere nieuwe lidstaten situeert zich voornamelijk tussen de 15 en 25 pct. Op te merken valt dat voor Estland het tarief is genomen voor winsten die worden uitgekeerd; winsten die worden gereserveerd, zijn er immers onderworpen aan een nultarief.

De nominale tarieven van de vennootschapsbelasting in Europa zijn laag in vergelijking met die in andere werelddelen. Zowel in de Verenigde Staten als in Japan bedroeg het nominale tarief in 2006 ongeveer 40 pct., wat 10 procentpunten hoger is dan het gemiddelde in de EU-15 en ook hoger dan de tarieven die gangbaar zijn in alle lidstaten van de EU afzonderlijk. De Verenigde Staten en Japan hanteren, net als verscheidene Europese landen, een imputatiesysteem. Dit houdt in dat multinationale ondernemingen in eigen land worden belast op het geheel van hun winsten, ongeacht waar deze zijn

GRAFIEK 1 INDICATOREN VAN DE BELASTINGSDRUK OP DE WINSTEN VAN VENNOOTSCHAPPEN (procenten)

Bronnen: EC, IFS.

(1) Het betreft het hoogste marginale tarief, inclusief eventuele op lokaal of regionaal niveau geheven belastingen op vennootschapswinsten.

(1) De relatief lage tarieven van de vennootschapsbelasting in de Scandinavische landen contrasteren met hun relatief hoge heffingen op andere belastbare basissen zoals consumptie of arbeid.

gerealiseerd⁽¹⁾. De vennootschappen kunnen wel een belastingkrediet krijgen voor buitenlandse belastingen die ze hebben betaald.

Uit een vergelijking van de impliciete tarieven voor de periode 1999-2004 op basis van de nationale rekeningen blijkt dat het Belgische tarief nagenoeg overeenstemt met het gemiddelde van de EU-15-landen waarvoor gegevens beschikbaar zijn. De impliciete tarieven tonen dan ook een enigszins afwijkend beeld in vergelijking met de nominale tarieven. Dit is onder meer te verklaren door het bestaan van het stelsel voor coördinatiecentra in België, die omvangrijke fiscale voordelen genieten. De Scandinavische landen, die vrij lage nominale tarieven kennen, hebben daarentegen impliciete tarieven die boven of in de lijn met dit gemiddelde liggen. De lage nominale tarieven in deze landen gaan immers gepaard met vrij ruime belastbare basissen waarop weinig aftrekken worden toegestaan.

Gegevens over de gemiddelde effectieve tarieven worden gepubliceerd door het Institute for Fiscal Studies (IFS)⁽²⁾. Deze maatstaven zijn niet exhaustief, daar ze alleen de invloed van de belangrijkste fiscale regels in rekening brengen; ze geven evenwel een benadering van de complexe wetgevingen. In 2005 situeerden de gemiddelde effectieve tarieven zich allemaal onder de nominale tarieven, wat betekent dat alle landen fiscale voordelen toekennen, zoals bijvoorbeeld onder de vorm van versnelde afschrijvingen. De volgorde van de landen loopt in grote mate gelijk met deze op basis van de nominale standaardtarieven. Dit is weinig verwonderlijk omdat bij hogere rendementen vóór belasting het nominale tarief een grotere rol speelt. Belastingaftrekken zijn immers vaak begrensd tot een bepaald bedrag. Op het vlak van het gemiddelde effectieve tarief situeert België zich bij de landen met een relatief hoog tarief, nl. op de tweede plaats achter Duitsland. Het Belgische tarief ligt met 26,4 pct. 3,3 procentpunten hoger dan het gemiddelde van de EU-15-landen waarvoor gegevens beschikbaar zijn.

2.2 Recente ontwikkelingen

2.2.1 Dalende nominale tarieven

Er kan in Europa onmiskenbaar een trend van dalende nominale tarieven van de vennootschapsbelasting worden vastgesteld. Deze beperkt zich echter niet tot de recentste periode. Het gemiddelde nominale tarief van de vennootschapsbelasting in de EU-15 is immers gestaag gedaald van 49 pct. in 1985 tot iets minder dan 30 pct. in 2006. De grootste daling deed zich voor tussen 1985 en 1995; het tarief nam in deze periode af met meer dan tien

procentpunten tot 38 pct. Tussen 1995 en 2000 bleef het vrijwel constant, maar de laatste zes jaar is het gemiddelde tarief verder gedaald tot 29,5 pct. In de tien nieuwe lidstaten zijn de tarieven nog sterker gedaald, van 30,6 pct. in 1995 tot 20,3 pct. in 2006. Ook de VS en Japan hebben ten opzichte van 1985 hun tarief verminderd. De laatste belangrijke vermindering in Japan dateert van 1999, terwijl in de VS de laatste grote hervorming reeds dateert van 1987.

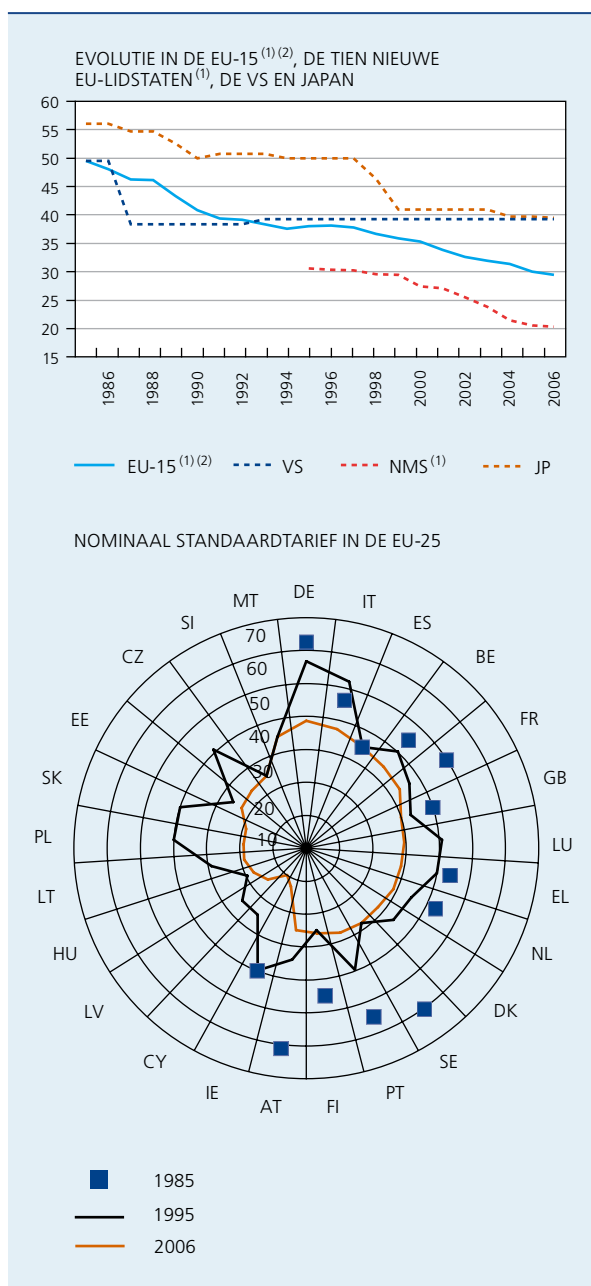
De daling van het gemiddelde tarief in de EU-25 van 35 pct. in 1995 naar 25,8 pct. in 2006 is niet louter het gevolg van de ontwikkelingen in enkele landen. Sinds 1995 is immers in nagenoeg alle Europese landen het nominale tarief van de vennootschapsbelasting één of meerdere keren verlaagd. Enkel in Finland steeg sinds 1995 het toenmalige (lage) tarief van 25 naar 26 pct. In Spanje, Malta, Slovenië en Zweden bleef het nominale tarief constant. In de periode van 2003 tot 2005 hebben maar liefst 14 lidstaten van de EU-25 een tariefverlaging doorgevoerd. Voor nagenoeg alle landen ligt het nominale standaardtarief momenteel dan ook op een peil dat significant lager is dan de niveaus van 1995, die op hun beurt dikwijls aanzienlijk lager waren dan die van 1985. Op dat ogenblik hadden Zweden, Oostenrijk en Duitsland trouwens nog een tarief dat boven de 60 pct. lag.

De tendens van dalende nominale tarieven zal zich bovendien in de nabije toekomst naar alle verwachting voortzetten. In verscheidene landen is de beslissing om het tarief de komende jaren te verminderen al genomen of circuleren er wetsontwerpen in die zin die worden gesteund door de regering. Dit is onder meer het geval in Duitsland, Nederland, het Verenigd Koninkrijk, Spanje, Griekenland, Slovenië, Estland en Litouwen. Deze wijzigingen zullen er naar alle waarschijnlijkheid toe leiden dat het huidige Belgische tarief weldra opnieuw tot de hoogste van Europa zal behoren. In de EU-25 zullen enkel de tarieven van België, Italië en Malta zich boven de 30 pct. situeren en het verschil tussen het Belgische tarief en het gemiddelde van de EU zal – behoudens nieuwe maatregelen – opnieuw oplopen.

(1) De belasting van de in het buitenland gerealiseerde winsten vindt doorgaans enkel plaats wanneer de dividenden worden gerepatriëerd en bovendien bestaan er veelal omvangrijke uitzonderingsbepalingen.

(2) Deze berekening gebruikt grote ondernemingen uit de verwerkende nijverheid die zich kunnen financieren op de internationale kapitaalmarkt, maar die geen beroep doen op een vennootschap met een fiscaal gunstregime en die een investering in 5 verschillende productcategorieën doen door middel van 3 financieringswijzen (kapitaalbreng, lening, autofinanciering). Het rendement van de investering vóór belasting bedraagt 20 procent.

GRAFIEK 2 NOMINALE STANDAARDTARIEVEN OP DE WINSTEN VAN VENNOOTSCHAPPEN (procenten)

Bronnen : EC, IFS.
 (1) Ongewogen gemiddelde.
 (2) Tot 1995 exclusief Luxemburg en Denemarken.

2.2.2 Geen dalende ontvangsten

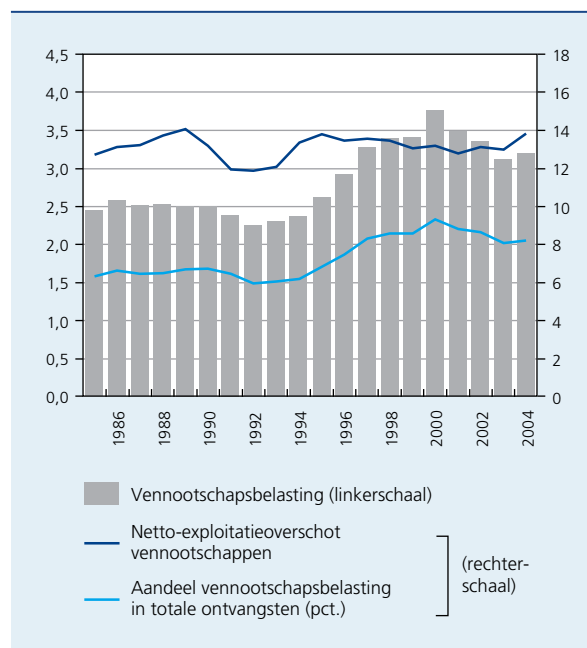
Niettegenstaande het feit dat de Europese landen hun nominale tarieven van de vennootschapsbelasting de afgelopen decennia in belangrijke mate hebben verlaagd – het gemiddelde nominale tarief in de EU-15 is sinds 1985 met 19 procentpunten gedaald –, moeten

de effectieve gevolgen van deze dalingen worden genuanceerd.

Zo blijkt dat de gemiddelde opbrengst van de vennootschapsbelasting in verhouding tot het bbp in de EU-15, ondanks deze daling van de nominale tarieven, niet is afgenomen. Integendeel, de ontvangsten van deze belasting, die uiteraard conjunctuurgevoelig zijn, zijn sinds 1985 zelfs in belangrijke mate toegenomen.

Dit geeft aan dat in deze periode de belastbare basis fors is toegenomen. Op basis van de beschikbare gegevens van het netto-exploitatieoverschot kan echter niet worden gesteld dat het verloop hiervan uitsluitend verantwoordelijk is voor de toename van de ontvangsten van de vennootschapsbelasting. Dit duidt erop dat de verlagingen van de nominale tarieven ook zijn gepaard gegaan met een verbreding van de basis die gebruikt wordt om de vennootschapsbelasting te berekenen. Concreet betekent dit dat compenserende maatregelen zijn genomen, onder andere doordat belastingaftrekken of preferentiële stelsels die belastingvoordelen toekennen zijn teruggedraaid. Het zou er ook op kunnen wijzen dat de strijd tegen fiscale ontwijing en fraude is verscherpt en meer succesvol is geweest. Ook de aangekondigde verdere verlagingen in sommige EU-landen lijken gepaard te zullen gaan met compensatiemaatregelen die de budgettaire kosten in belangrijke mate beperken.

GRAFIEK 3 BELASTINGOPBRENGST EN BELASTBARE BASIS IN DE EU-15 (procenten bbp, tenzij anders vermeld)

Bronnen : EC, OESO.

Door deze verlaging van het tarief van de vennootschapsbelasting en de verbreding van de belastbare basis is deze belasting neutraler geworden in de zin dat de marktallocatie minder wordt verstoord, wat vanuit een standpunt van economische efficiëntie aan te moedigen is.

3. Vennootschapsbelasting in België

3.1 Kenmerken van de vennootschapsbelasting

Net als in andere landen is de berekening van de verschuldigde vennootschapsbelasting in België een complexe materie. De belastbare basis is gebaseerd op de boekhoudkundige winst of verlies. Deze dient evenwel op verschillende punten te worden aangepast, onder meer om rekening te houden met buitenlandse winsten, niet-belastbare bestanddelen, de dividenden van participaties in andere vennootschappen (via het systeem van definitief belaste inkomens), vroegere verliezen en de investeringsaftrek⁽¹⁾.

Het standaardbelastingtarief dat op de aldus bepaalde belastbare basis van toepassing is bedraagt momenteel 33 pct. Door de aanvullende crisisbijdrage van 3 pct. die op deze belasting is verschuldigd, ligt het hoogste nominale tarief de facto op 33,99 pct. Onder bepaalde voorwaarden kunnen verlaagde tarieven van toepassing zijn voor kmo's.

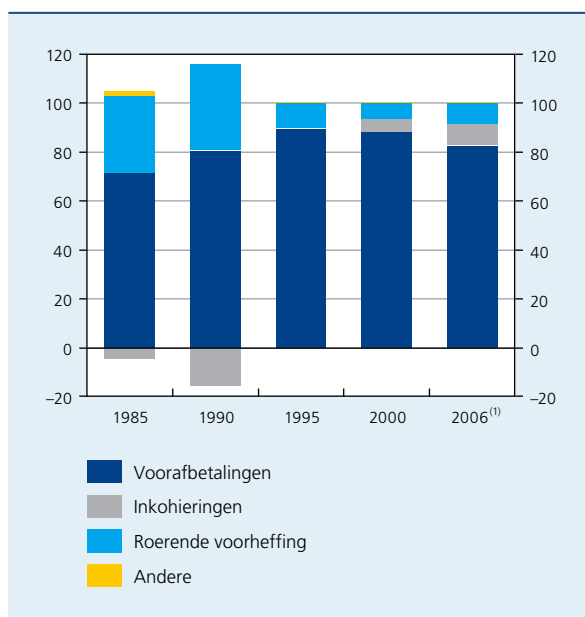
Naast dit algemene stelsel van vennootschapsbelasting, bestaan er in België eveneens enkele uitzonderingsregelingen, met als belangrijkste het stelsel van de coördinatiecentra⁽²⁾ – een stelsel dat zal verdwijnen na 2010 – en van de beleggingsvennootschappen met vast of veranderlijk kapitaal (bevaks en beveks).

3.2 Componenten van de vennootschapsbelasting

De ontvangsten van de vennootschapsbelasting bestaan in België voornamelijk uit drie componenten, met name de voorafbetalingen, de roerende voorheffing en de inkohieringen.

Het grootste deel van de vennootschapsbelasting wordt betaald onder de vorm van de voorafbetalingen die de vennootschappen op vastgestelde tijdstippen tijdens het jaar verrichten. Indien vennootschappen ontoereikende voorafbetalingen doen ondergaan ze een substantiële belastingvermeerdering op de verschuldigde belasting. In 2006 bedroeg het aandeel van de voorafbetalingen in de totale door de overheid ontvangen vennootschapsbelasting 82,7 pct.

GRAFIEK 4 COMPONENTEN VAN DE VENNOOTSCHAPSBELASTING
(in procenten van de totale vennootschapsbelasting)

Bronnen : INR, NBB.

(1) De inkohieringen in 2006 werden gecorrigeerd voor de versnelling in het ritme van de inningen.

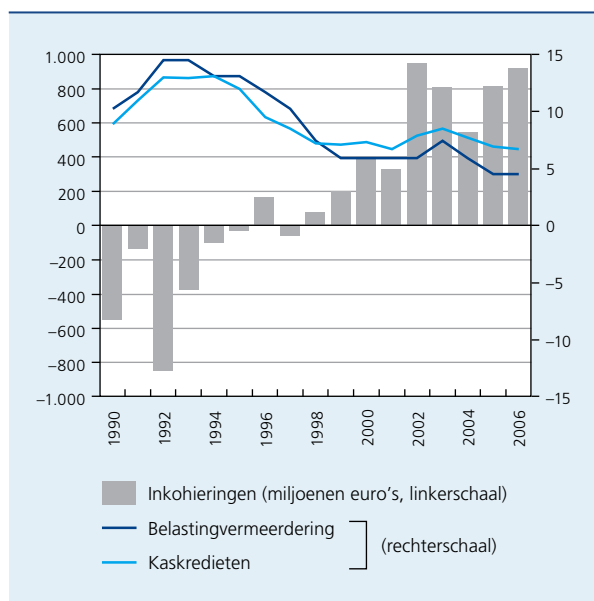
De roerende voorheffing die wordt betaald door vennootschappen is een echte voorheffing, in tegenstelling tot die bij particulieren, waar ze bevrijdend werkt. De roerende voorheffing maakte in 2006 8,8 pct. uit van de vennootschapsbelasting. Dit aandeel bedroeg echter nog 31,2 pct. in 1985. Deze forse daling is een gevolg van de verlaging in 1990 van het tarief van de roerende voorheffing van 25 naar 10 pct. op nieuwe vastrentende financiële activa en de invoering van de moeder-dochterrichtlijn op 15 oktober 1990, waarbij onder bepaalde voorwaarden de dividenduitkeringen van de dochteronderneming aan de moedervernootschap zijn vrijgesteld van de roerende voorheffing.

De definitieve afrekening van de verschuldigde vennootschapsbelasting gebeurt via de inkohieringen. Indien de uiteindelijk verschuldigde belasting hoger of lager uitvalt

(1) Voor een uitgebreide toelichting van de berekeningswijze wordt verwezen naar het Fiscaal Memento (Deloddere e.a., 2006).

(2) Een coördinatiecentrum dient deel uit te maken van een internationale groep, waarvan het geconsolideerde kapitaal minimum 24 miljoen euro bedraagt en die een geconsolideerde jaaromzet van minimum 240 miljoen euro heeft. Het buitenlandse eigen vermogen moet minimum 12 miljoen euro bedragen of 20 pct. van het geconsolideerde eigen vermogen van de groep. Na twee jaar moet het coördinatiecentrum minimum 10 voltijdse werknemers in dienst hebben. Sinds 1993 moet het per voltijdse personeelslid jaarlijks 10.000 euro belasting betalen. De coördinatiecentra worden niet belast op hun gerealiseerde winsten, maar ze worden belast met het standaardtarief op een percentage (in de regel 8 pct.) van een deel van hun werkingskosten. De werkingskosten worden berekend zonder de personeelskosten of financiële kosten in rekening te brengen. Naast deze voordelige bepaling van de belastbare basis, zijn de coördinatiecentra vrijgesteld van de onroerende voorheffing en van de roerende voorheffing op de dividenden of interesten betaald aan aandeelhouders of schuldeisers. De fiscale voordelen maken dat het impliciete belastingtarief op de winsten van coördinatiecentra rond de 1 à 2 pct. bedraagt.

GRAFIEK 5 INKOHIERINGEN EN TARIEF VAN DE BELASTINGVERMEERDERING INZAKE VENNOOTSCHAPSBELASTING⁽¹⁾
(procenten, tenzij anders vermeld)

Bronnen: INR, FOD Financiën, NBB.

(1) De inkohieringen in 2006 werden gecorrigeerd voor de versnelling in het ritme van de inningen.

dan de som van de betaalde voorafbetalingen en de roerende voorheffing, dan leidt dit tot een terugbetaling (negatieve inkohieringen) of bijbetaling (positieve inkohieringen) van de belastingen. In 2006 resulteerden de netto-inkohieringen in een ontvangst voor de overheid ten belope van 8,4 pct. van de vennootschapsbelasting⁽¹⁾. Dit contrasteert sterk met de situatie in het begin van de jaren negentig toen de inkohieringen sterk negatief waren. Deze evolutie is grotendeels een gevolg van het feit dat vóór de invoering van de moeder-dochterrichtlijn op 23 juli 1990, sommige vennootschappen – voornamelijk uit de financiële sector – grote bedragen aan roerende voorheffing betaalden op bedragen die reeds vroeger waren belast en die bij de belastingberekening werden vrijgesteld door systemen om dubbele belasting te vermijden. Bovendien is het voor vennootschappen die over onvoldoende liquide middelen beschikken minder interessant geworden om een kortlopende lening aan te gaan bij een bank en voorafbetalingen te verrichten en zo de

(1) De inkohieringen in 2006 werden gecorrigeerd voor de versnelling in het ritme van de inningen.

(2) De basisrentevoet die voor de berekening van de belastingvermeerdering wordt gebruikt is het marginale beleningstarief dat de ECB in het voorlaatste jaar voorafgaand aan het aanslagjaar hanteert. Deze rentevoet wordt vermenigvuldigd met een gemiddelde factor 2,25. Voor het aanslagjaar 2006 bedraagt de belastingvermeerdering aldus 6,75 pct. van het ontoereikende basisbedrag; ervan uitgaande dat er gemiddeld ongeveer 18 maanden liggen tussen het tijdstip van de voorafbetalingen en het uiteindelijke moment van inkohiering geeft dit een belastingvermeerdering van 4,45 pct. op jaarbasis.

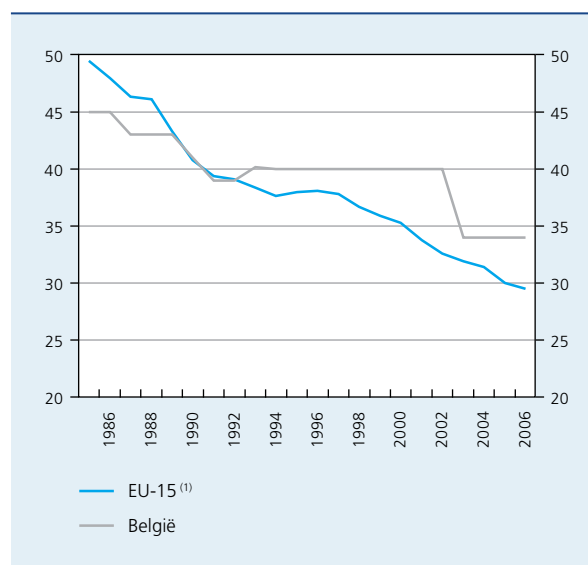
(3) Enkel in 1993 was er een verhoging van het tarief door de invoering van de aanvullende crisisbijdrage van 3 pct. op het toenmalige tarief van 39 pct.

belastingvermeerdering te ontlopen. De daling van de rentetarieven op korte termijn heeft immers geleid tot een sterke daling van het tarief van de belastingvermeerdering, terwijl het gemiddelde rentetarief voor het kaskrediet ook daalde, maar in veel mindere mate⁽²⁾.

3.3 Recente belastinghervormingen

Het hoogste nominale belastingtarief op de vennootschapswinsten is ook in België in de loop van de voorbije decennia sterk gedaald. In 1983 werd dit tarief vermindert van 48 pct. tot 45 pct., waardoor het iets onder het gemiddelde in de EU-15 kwam te liggen. In de daarop volgende periode is het gemiddelde tarief in de EU-15 echter beduidend sneller gedaald dan het Belgische tarief, dat weliswaar nog verder werd verlaagd in 1987 en in de periode 1990-1991⁽³⁾, zodat een kloof ontstond die gedurende de hele negentiger jaren is blijven bestaan. Na 2000 groeide deze kloof echter aan tot 7 procentpunten door nieuwe dalingen in een aantal landen van de EU-15. Sindsdien heeft België op korte tijd twee hervormingen van de vennootschapsbelasting doorgevoerd met als voornaamste doelstellingen deze kloof met de andere landen in Europa te verkleinen en België aantrekkelijker te maken voor potentiële investeerders.

GRAFIEK 6 NOMINAAL STANDAARDTARIEF IN BELGIË EN DE EU-15
(procenten)

Bronnen: EC, IFS, NBB.

(1) Ongewogen gemiddelde; tot 1995 exclusief Luxemburg en Denemarken.

Met de hervorming van de vennootschapsbelasting die op 1 januari 2003 in werking is getreden, werden de nominale aanslagtarieven op de vennootschapswinsten in België fors verlaagd⁽¹⁾. Het standaardtarief daalde van 40,17 naar 33,99 pct. (inclusief een aanvullende crisisbijdrage van 3 pct.), maar ook de verlaagde tarieven voor kmo's werden vermindert. Tevens werd voorzien in een vrijstelling van de door kmo's voor investeringen gereserveerde winsten.

De hervorming diende evenwel te gebeuren binnen een budgettair neutraal kader waardoor diverse compensatiemaatregelen werden genomen. Zo werden onder meer de afschrijvingsregels aangepast, de voorwaarden voor het stelsel van de definitief belaste inkomens verstrakt en de liquidatieboni bij de inkoop van eigen aandelen door een vennootschap of de gehele of gedeeltelijke verdeling van het maatschappelijke vermogen voortaan onderworpen aan een roerende voorheffing van 10 pct. Op basis van een ex post analyse is het Rekenhof tot de conclusie gekomen dat deze hervorming vrijwel zeker minstens budgettair neutraal was (Rekenhof, 2005).

Door deze hervorming werd de kloof met het gemiddelde nominale tarief in de EU-15 in belangrijke mate verkleind. Door de recentste tariefdalingen in een aantal landen is het verschil tussen het Belgische standaardtarief en het EU-15-gemiddelde echter opnieuw opgelopen tot ongeveer 4 à 5 procentpunten. Dit verschil zal naar alle waarschijnlijkheid in de komende jaren verder toenemen, tenzij de Belgische overheid nieuwe maatregelen zou nemen.

Ondanks de belangrijke daling van het nominale tarief in 2003, werd reeds vrij vlug een bijkomende hervorming nodig geacht. In tegenstelling tot een nieuwe verlaging van het nominale tarief werd ditmaal geopteerd voor de invoering van een belastingaftrek voor risicokapitaal – deze maatregel is beter bekend onder de naam notionele interestaftrek – vanaf aanslagjaar 2007 (inkomens 2006). Daarnaast werd ook beslist om het registratierecht op de inbrengen in een vennootschap, dat voorheen 0,5 pct. bedroeg, te schrappen⁽²⁾.

De aftrek voor risicokapitaal werd ingevoerd om het verschil in behandeling tussen financiering via vreemd vermogen en eigen vermogen te verkleinen. In tegenstelling tot de interesten die, in principe, fiscaal aftrekbaar zijn en als dusdanig niet in de belastbare basis van een vennootschap worden opgenomen, maakt de winst integraal deel uit van de belastbare basis en wordt ze dan ook belast.

(1) Wet van 24 december 2002 tot wijziging van de vennootschapsregeling inzake inkomstenbelastingen en tot instelling van een systeem van voorafgaande beslissingen in fiscale zaken.

(2) Wet van 22 juni 2005 tot invoering van een belastingaftrek voor risicokapitaal.

(3) Het eigen vermogen zoals dat voorkomt op de balans wordt op een aantal punten gecorrigeerd om cascade-effecten en eventuele misbruiken tegen te gaan.

De nieuwe aftrek wordt in de praktijk berekend als een fictieve interest op het gecorrigeerde eigen vermogen⁽³⁾, die wordt afgetrokken van de belastbare basis. Het tarief voor de berekening van de fictieve interest is gelijk aan het gemiddelde niveau van de door het Rentenfonds maandelijks bekendgemaakte rentevoet op lineaire obligaties uitgegeven door de Belgische overheid met een looptijd van 10 jaar, zoals die was in het voorlaatste jaar vóór het aanslagjaar. Aldus wordt de gemiddelde rentevoet van 2005, namelijk 3,442 pct., genomen voor de berekeningen in het aanslagjaar 2007. Het tarief kan evenwel niet hoger zijn dan 6,5 pct. en de jaarlijkse verandering wordt begrensd tot 1 procentpunt. Voor kmo's wordt het basistarief verhoogd met 50 basispunten. Bovendien kunnen kmo's ervoor opteren om de fictieve interestaftrek voor risicokapitaal niet toe te passen en het vroegere stelsel van de investeringsreserve verder te hanteren.

De aftrek voor risicokapitaal leidt tot een reductie van het effectieve tarief van de vennootschapsbelasting. Deze vermindering is afhankelijk van het rendement op het eigen vermogen van de vennootschap. Zo reduceert deze aftrek bij een vennootschap die een rendement op het eigen vermogen realiseert van 5, 10 en 15 pct. en onderworpen is aan het nominale tarief van 33,99 pct. – andere mogelijke aftrekposten worden buiten beschouwing gelaten – het effectieve belastingtarief in het aanslagjaar 2007 tot respectievelijk 10,6, 22,3 en 26,2 pct.

Om de minderontvangsten als gevolg van de invoering van de aftrek voor risicokapitaal en de afschaffing van het registratierecht op inbrengen in een vennootschap te compenseren werden verschillende maatregelen genomen, met als belangrijkste de striktere definitie van de gerealiseerde meerwaarden.

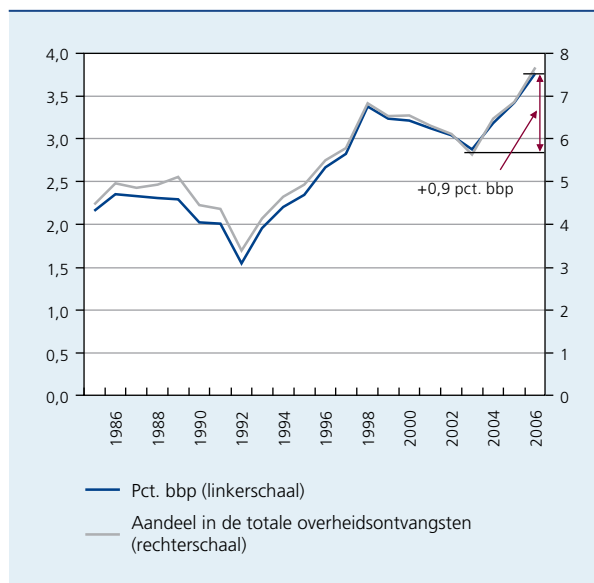
Een van de doelstellingen van de aftrek voor risicokapitaal is het eigen vermogen van de ondernemingen te versterken. Aangezien de gegevens van de kapitaalverhogingen in 2006 een zeer sterke toename vertonen, lijkt deze doelstelling te worden bewerkstelligd. Door de introductie van de aftrek voor risicokapitaal tracht de overheid ook een volwaardig alternatief te bieden voor de coördinatiecentra – dit fiscale stelsel moet verdwijnen tegen 2010 – dat in overeenstemming is met de regels van het Europese recht.

3.4 Ontvangsten uit de vennootschapsbelasting

De opbrengst van de vennootschapsbelasting vertegenwoordigde in België in 2006 3,8 pct. bbp. In vergelijking met de heffingen op lonen (25,4 pct. bbp) en de indirecte belastingen (11,5 pct. bbp) is dit relatief beperkt.

GRAFIEK 7 ONTVANGSTEN UIT DE VENNOOTSCHAPSBELASTING ⁽¹⁾

Bronnen: INR, NBB.

(1) De inkohieringen werden in 2006 opgedreven door de versnelling in het ritme van de inningen ten belope van 0,3 pct. bbp.

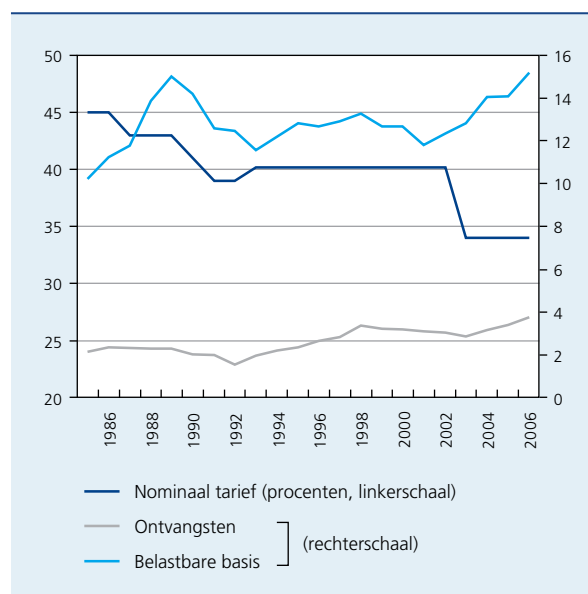
De vennootschapsbelasting maakte in 2006 ongeveer 7,7 pct. van de totale overheidsontvangsten uit. Zowel de opbrengst als het aandeel van de vennootschapsbelasting in de overheidsontvangsten bereikten in 2006 het hoogste peil van de voorbije 35 jaar. Opmerkelijk is ook dat de opbrengst van deze belasting sinds 2003 met maar liefst 0,9 pct. bbp is gestegen.

De opbrengst van de vennootschapsbelasting fluctueerde in de periode 1985-1990 tussen 2,1 en 2,4 pct. bbp. De daling van het nominale tarief in deze periode werd ruimschoots gecompenseerd door een sterke toename van de benaderende macro-economische belastbare basis⁽¹⁾. Terwijl sinds 1990 het nominale tarief vrijwel constant bleef tot 2003 en de benaderende macro-economische grondslag in het begin van de jaren negentig enigszins is teruggelopen en nadien fluctueerde op een iets lager niveau, is de opbrengst van de vennootschapsbelasting in België toegenomen van 2,1 pct. bbp in 1990 tot 2,9 pct. bbp in 2003. Ook in de recentste periode zijn de ontvangsten, niettegenstaande de recente hervormingen die het effectieve tarief hebben verlaagd, verder gestegen.

Deze vaststellingen vormen een belangrijke indicatie dat in de periode sinds het begin van de jaren negentig diverse verminderingen en preferentiële stelsels in belangrijke mate zijn teruggedraaid, zodat de feitelijke belastingdruk op de winsten van vennootschappen is toegenomen. Een vergelijking van de evolutie van de diverse impliciete

GRAFIEK 8 BELASTBARE BASIS, BELASTINGONTVANGSTEN EN NOMINAAL STANDAARDTARIEF INZAKE VENNOOTSCHAPSBELASTING

(procenten bbp, tenzij anders vermeld)

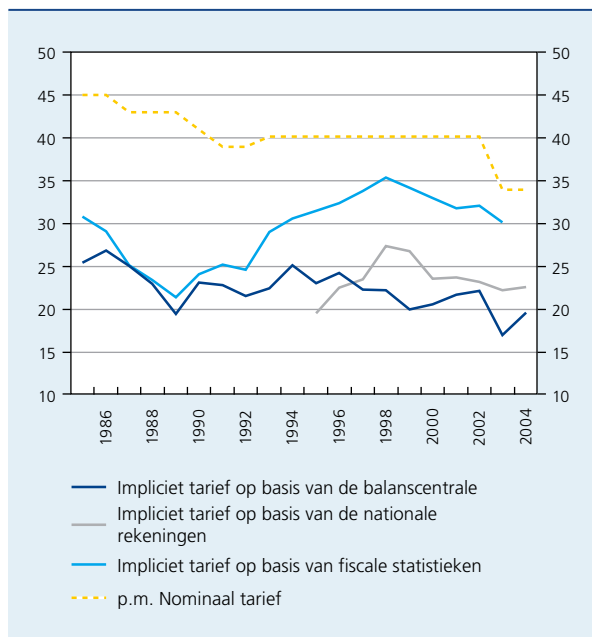
Bronnen: INR, NBB.

tarieven toont dat het impliciete tarief op basis van fiscale statistieken en de balanscentrale is gedaald tot rond de 20 pct. in 1989. Tot het einde van de jaren negentig vertoonde het impliciete tarief op basis van de fiscale aangiften en de nationale rekeningen een stijging, terwijl het impliciete tarief op basis van de jaarrekeningen uit de balanscentrale rond een constant niveau fluctueerde. Deze uiteenlopende evolutie wordt veroorzaakt door het sterk toenemende belang van de aftrek van de overgedragen verliezen en de aftrek van definitief belaste inkomens in deze periode. Het is voor de overgedragen verliezen niet mogelijk een correctie te doen op basis van de statistieken van de balanscentrale, terwijl voor de evolutie van de definitief belaste inkomens slechts een benaderende correctie mogelijk is. In 2003 tonen alle indicatoren een daling van de fiscale druk op de winsten van vennootschappen tengevolge van de belastinghervorming⁽²⁾.

(1) Deze wordt hier bepaald als de som van het bruto-exploitatieoverschot en de netto ontvangen of betaalde interesten waarvan de afschrijvingen worden afgetrokken. Dit is slechts een benaderende belastbare grondslag die in belangrijke mate afwijkt van de grondslag die effectief wordt gebruikt om de belasting te berekenen. Bovendien zijn de gegevens van vóór 1995, wegens het ontbreken van deze gegevens in de nieuwe nationale rekeningen, verkregen door retrostatistiek te maken op basis van oudere data.

(2) Dit is niet in tegenspraak met het budgettaire neutrale karakter van deze hervorming. Verschillende compenserende maatregelen (zoals deze die de fraude bestrijden of de veranderende afschrijvingsregels) verhogen zowel de belastbare basis als de te betalen belastingen zonder dat ze een effect hebben op de hier besproken berekeningsmethoden van impliciete tarieven.

GRAFIEK 9 IMPLICIETE VENNOOTSCHAPSBELASTINGTARIEVEN (procenten)

Bronnen : EC, FOD Financiën, INR, NBB.

4. Europese coördinatie van de vennootschapsbelasting

4.1 Fiscale concurrentie versus fiscale coördinatie

De lidstaten in de Europese Unie lijken verdeeld over de vraag of fiscale harmonisatie of coördinatie van de vennootschapsbelasting noodzakelijk is dan wel of een belangrijke mate van fiscale concurrentie wenselijk is. Aan beide keuzes zijn immers voordelen en nadelen verbonden.

Fiscale concurrentie heeft als voordeel dat de lidstaten autonoom bevoegd blijven over de belastingen en dus over hun financieringsmiddelen. Zo weerspiegelen de voorkeuren van de nationale wetgevende machten in principe beter de voorkeuren van de eigen bevolking dan een wetgevende macht op supranationaal niveau. Bovendien kunnen de lidstaten de belasting eventueel als instrument gebruiken in hun stabilisatiebeleid. Daarnaast wordt fiscale concurrentie door sommigen beschouwd als een middel om overheden die van nature uit steeds meer willen uitgeven te disciplineren door een beperking van de mogelijkheden om belastingen te innen. Op deze manier zouden de overheden sterk worden aangespoord om efficiënter te werken.

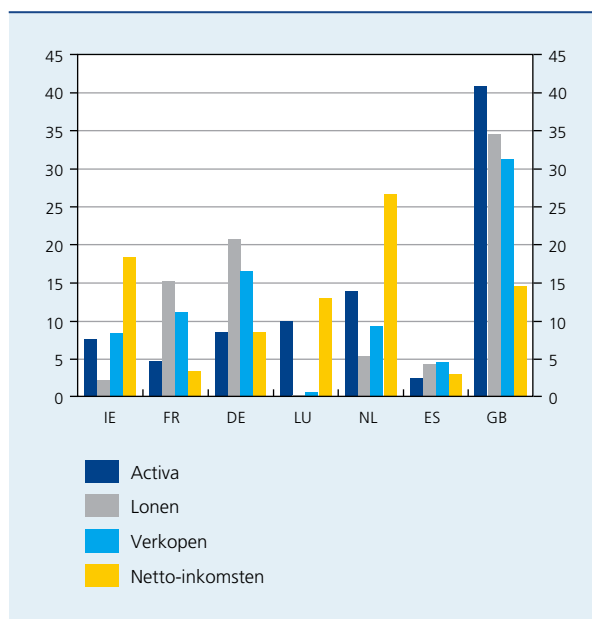
Fiscale coördinatie of gedeeltelijke of volledige harmonisatie kan verhinderen dat landen in hun strategieën om investeringen en winsten aan te trekken, verwikkeld raken in een «*race to the bottom*», wat dan een druk kan zetten op de nuttige overheidsuitgaven of kan leiden tot belastingverschuivingen naar minder mobiele heffingsbronnen. Dit zou ertoe kunnen leiden dat het belastingtarief niet meer de voorkeur weerspiegelt van de ingezetenen van een land. Daarnaast leidt harmonisatie of verregaande coördinatie tot belangrijke efficiëntiewinsten voor multinationale bedrijven die niet meer hoeven te voldoen aan verschillende belastingssystemen. Bovendien wordt de effectieve belastingdruk op de vennootschappen in de verschillende lidstaten veel transparanter.

Uit een uitgebreid literatuuroverzicht blijkt dat een volledige harmonisatie volgens de meeste studies zou leiden tot een welvaartsopbrengst ten opzichte van de huidige situatie. Er bestaat echter geen eensgezindheid over de vraag of deze welvaartswinsten belangrijk of veeleer beperkt zouden zijn en hoe ze over de verschillende landen zouden worden verspreid (Nicodème, 2006).

Fiscale concurrentie zal enkel plaatsvinden als een verlaging van de tarieven leidt tot verschuivingen in de directe buitenlandse investeringen of verschuivingen van de heffingsgrondslagen. Econometrisch onderzoek heeft aangetoond dat vooral de effectieve tarieven een rol spelen voor het aantrekken van directe buitenlandse investeringen (De Mooij e.a., 2006). Verlagingen van het effectieve tarief kunnen dus gebruikt worden om directe buitenlandse investeringen aan te trekken of te behouden. Daarnaast tonen empirische studies aan dat een verlaging of verhoging van het nominale tarief een effect heeft op de gerapporteerde winst van multinationale bedrijven in een land en dus op de belastingopbrengst (Huizinga e.a., 2006). Winstverschuivingen zijn onder meer mogelijk door de beïnvloeding van de transferprijzen bij intragroepstransacties, de verdeelsleutels voor de gemeenschappelijke kosten (onderzoek en ontwikkeling, reclame...) van dochterondernemingen of door schuldfinanciering bij dochterondernemingen in landen met een hoog tarief.

Zo blijkt uit een studie bij multinationale ondernemingen waarvan de hoofdzetel is gevestigd in de Verenigde Staten dat de winstallocatie van deze ondernemingen in belangrijke mate wordt beïnvloed door fiscale overwegingen, aangezien er nauwelijks een verband bestaat tussen de activiteiten die deze ondernemingen in verschillende landen ontwikkelen en het daar gerapporteerde netto-exploitatieresultaat. In Ierland, Luxemburg en Nederland worden in vergelijking met de daar ontwikkelde activiteiten hoge netto-inkomsten gerapporteerd, terwijl in

GRAFIEK 10 WINSTALLOCATIE IN MULTINATIONALE ONDERNEMINGEN MET HOOFDZETEL IN DE VERENIGDE STATEN (2003)

Bron : Weiner (2006a).

Duitsland, het Verenigd Koninkrijk en Frankrijk, waar deze ondernemingen belangrijke activiteiten kennen, de gerapporteerde winsten laag zijn (Weiner e.a., 2006).

Zoals in vorige hoofdstukken werd aangetoond lijkt de huidige dalende trend van de nominale tarieven van de vennootschapsbelasting te wijzen op fiscale concurrentie tussen de Europese landen, maar dienen de gevolgen ervan te worden genuanceerd. Uitgedrukt in verhouding tot het bbp zijn de ontvangsten uit de vennootschapsbelasting immers constant gebleven of zelfs licht gestegen. Een verklaring hiervoor is dat de heffingsbasis is verbreed. Naast de gevolgen van compenserende maatregelen en, eventueel, van een efficiëntere inning zou de toename van de heffingsgrondslag ook kunnen komen door de dalende nominale vennootschapsbelastingtarieven. Hierdoor is het verschil met de marginale tarieven in de personenbelasting immers opgelopen waardoor het interessanter wordt om sommige activiteiten via een vennootschapsvorm uit te oefenen. Daarnaast is er voor vennootschappen minder reden om te trachten winsten te verschuiven naar landen met lagere tarieven.

Ondanks de sterk dalende nominale tarieven in de EU-25 is het verschil tussen het hoogste en het laagste tarief in de EU-15 of in de tien NMS in de afgelopen tien jaar nauwelijks gewijzigd. Dit verschil bedroeg bij beiden ongeveer

25 procentpunten. De zogeheten agglomeratietheorie tracht hiervoor een verklaring te geven door te wijzen op het belang van agglomeraties, de nabijheid van afzetmarkten, de aanwezigheid van geschoold personeel, transportkosten, infrastructuur, enz. De aanwezigheid van deze factoren zou centrumlanden een voordeel geven ten opzichte van de landen in de periferie en hun de mogelijkheid bieden om een hogere belasting te heffen zonder dat de vennootschappen delocaliseren. Dit kan verklaren waarom de centrumlanden van de Europese Unie hogere vennootschapsbelastingtarieven hanteren dan de landen in de periferie. Hierdoor zouden nog gedurende verscheidene jaren grote verschillen kunnen blijven bestaan tussen het zogenaamde kern-Europa en de periferie. De vraag blijft evenwel wat er zou gebeuren als ook een aantal van de kernlanden hun tarief sterk zouden verlagen. In een rapport van de « Conseil d'analyse économique » van Frankrijk wordt een inschatting gemaakt van de houdbare verschillen in tarief tussen de vijftien « oude » EU-lidstaten. Volgens de studie zijn verschillen in het nominale tarief van vaak meer dan 10 procentpunten houdbaar tussen sommige landen. Bovendien stellen ze dat de verschillen in tarief nog geruime tijd kunnen voortduren, hoewel door de sterk toegenomen integratie sinds 1995 het evenwicht minder stabiel is geworden (Gilbert e.a., 2005).

4.2 Coördinatie van de vennootschapsbelasting in de EU

De vennootschapsbelasting valt, net zoals de andere directe belastingen, in principe volledig onder de autonome bevoegdheden van de lidstaten van de EU. De lidstaten kunnen hierdoor zelf volledig vrij de modaliteiten van hun vennootschapsbelasting bepalen. De belastingwetten moeten echter wel de vier fundamentele vrijheden uit het EG-Verdrag (vrij verkeer van goederen, personen, diensten en kapitaal) en de beperkingen inzake het gebruik van staatssteun respecteren. Multinationale bedrijven die in Europa actief zijn, kunnen dan ook worden geconfronteerd met 27 verschillende belastingssystemen.

4.2.1 Pogingen tot harmonisatie

Sinds de oprichting van de Europese Economische Gemeenschap door de ondertekening van het verdrag van Rome in 1957 worden de kosten die de verschillende nationale wetgevingen genereren voor bedrijven door sommigen beschouwd als een belangrijke belemmering van de nagestreefde integratie van Europa. Getuige daarvan is de bijna permanente activiteit van diverse expertencomités, die voorstellen hebben geformuleerd om een aantal cruciale elementen van het vennootschapsbelastingstelsel te harmoniseren, teneinde inzonderheid

de transparantie te bevorderen en het probleem van de dubbele belastingheffing te remediëren.

Reeds in 1962 deed het Neumark-comité suggesties tot harmonisatie van de nationale systemen van vennootschapsbelasting door de invoering van een imputatiesysteem met verschillende tarieven voor gereserveerde en uitgekeerde winsten. Daarna stelde het Van den Tempel-verslag (1970), voor alle lidstaten, de introductie voor van een klassiek systeem van vennootschapsbelasting, met zowel een belasting in hoofde van de vennootschappen als van de aandeelhouder bij dividenduitkering⁽¹⁾. Dit verslag werd gevolgd door twee resoluties in 1971 en 1972, waarin de Ecofin-Raad de noodzaak tot fiscale harmonisatie onderschreef. Voortgestuwd door deze ontwikkelingen, formuleerde de Europese Commissie in 1975 een voorstel van richtlijn tot harmonisatie van het vennootschapsbelastingtarief, dat moest vallen binnen een gebied van 45 tot 55 pct., met een gedeeltelijk imputatiesysteem voor dividenden. De Commissie bepleitte hierbij eveneens een roerende voorheffing van 25 pct. voor dividenden. Dit voorstel werd evenwel in vraag gesteld door het Europese Parlement, dat van oordeel was dat eerst een harmonisatie van de belastbare basis moest worden bewerkstelligd⁽²⁾. Dergelijke plannen tot harmonisatie van de heffingsgrondslag waren opgenomen in een voorstel van de Europese Commissie van 1988, dat wegens sterk verzet van een aantal lidstaten echter nooit formeel aan de Ecofin-Raad is voorgelegd. Het volgende harmonisatievoorstel dateert van 1992, toen het Ruding-rapport werd gepubliceerd. Hierin werd onderzocht in welke mate belastingverschillen de investeringslocatie beïnvloeden en concurrentie verstoren. Tevens werden minimumstandaarden voor de heffingsbasis voorgesteld, evenals een minimumtarief van 30 pct. en een maximumtarief van 40 pct. Ook aan deze voorstellen werd geen gevolg gegeven.

Ondanks deze veelheid aan voorstellen heeft er in de EU geen harmonisatie van de vennootschapsbelasting plaatsgevonden. Verschillende redenen liggen aan de basis van dit gebrek aan succes, waarvan de vereiste unanimität in de Raad om dergelijke fiscale hervormingen goed te keuren ongetwijfeld de belangrijkste vormt. Daarnaast is er een fundamenteel verschil in visie tussen enerzijds de lidstaten die fiscale concurrentie voorstaan, met als belangrijkste exponenten het Verenigd Koninkrijk, en, recentelijk, ook de meeste nieuwe lidstaten en, anderzijds, de meeste « founding fathers » van de EU, waarbij

(1) Dit voorstel was in zekere zin een vervolg op het Werner-rapport over de economische en monetaire unie in Europa, waarin wordt benadrukt dat de creatie van een monetaire unie belastingharmonisatie vereist.

(2) Het Europese Parlement heeft over dit voorstel geen opinie geformuleerd, maar enkel een interimverslag in 1980.

(3) De overige luiken van dit zogeheten Monti-pakket betreffen de belasting op inkomsten uit spaartegoeden en de eliminatie van roerende voorheffing op betalingen van interesten en royalties tussen vennootschappen.

de Frans-Duitse as een voortrekkersrol speelt in het streven naar belastingharmonisatie. Rekening houdend met de terughoudendheid die bij de lidstaten werd vastgesteld, heeft de Europese Commissie er sindsdien voor geopteerd om vooruitgang te boeken via een meer pragmatische aanpak, met een aantal gerichte maatregelen die hieronder worden toegelicht.

4.2.2 Wegwerken van fiscale belemmeringen voor multinationale ondernemingen

Bijzondere fiscale belemmeringen bij grensoverschrijdende economische activiteiten, zoals specifieke gevallen van dubbele belastingheffing, worden beschouwd als een belangrijke hinderpaal voor ondernemingen met grensoverschrijdende activiteiten in de eengemaakte markt. Om deze belemmeringen op te heffen heeft de Ecofin-Raad in 1990 twee richtlijnen goedgekeurd, die in 1992 in werking zijn getreden. De fusierichtlijn (90/434/EEG) is gericht op het vermijden van belastingen op meerwaarden als gevolg van herstructureringen van vennootschappen uit verschillende lidstaten. De moeder-dochterrichtlijn (90/435/EEG) streeft naar de eliminatie van de dubbele belasting op de winsten die worden uitgekeerd aan moedervennootschappen in een lidstaat door dochterondernemingen in een andere lidstaat.

4.2.3 Vermijden van schadelijke belastingconcurrentie

In de Ecofin-Raad van 1 december 1997 werd een akkoord bereikt over « een pakket om schadelijke belastingconcurrentie in de Europese Unie te bestrijden ». Dit akkoord omvatte drie luiken, waarvan één betrekking heeft op gedragsregels op het terrein van de schadelijke belastingconcurrentie⁽³⁾. Het gaat daarbij om belastingmaatregelen die speciaal zijn bedoeld om buitenlandse investeerders of bedrijven te lokken en die resulteren in een belastingniveau dat beduidend lager is dan wat normaal voor een doorsnee-bedrijf in dat land geldt. Met de « gedragscode » zijn de lidstaten overeengekomen dat bestaande schadelijke belastingssystemen zouden verdwijnen en dat er geen nieuwe zouden worden ingevoerd.

In opvolging van deze beslissing werd in 1998 de zogeheten Primarolo-groep opgericht (genoemd naar de toenmalige Britse staatssecretaris voor fiscale aangelegenheden), met als opdracht een door de Europese Commissie opgestelde lijst te onderzoeken met belastingssystemen die als schadelijk kunnen worden bestempeld. In het eindrapport van deze groep, dat dateert van november 1999, werden 66 schadelijke belastingpraktijken geïdentificeerd. Voor België betrof het onder meer het belastingstelsel voor coördinatiecentra.

Als gevolg van deze beslissing zal de Belgische fiscale gunstregeling voor dergelijke vennootschappen die het financiële beheer voor de andere vennootschappen in een internationale groep waarnemen langzaam uitdoven. In 2000 bestempelde de Ecofin-Raad het stelsel van de coördinatiecentra als een schadelijke belastingmaatregel die voor 31 december 2005 moest zijn afgeschaft. In 2003 bepaalde deze Raad dat het stelsel van de coördinatiecentra onverenigbaar was met de regels in verband met staatssteun, maar dat de centra die op 31 december 2000 onder de regeling vielen, er verder gebruik van konden maken tot en met 31 december 2010. Erkenningen die komen te vervallen na 2005 mochten evenwel niet worden verlengd. Deze bepaling werd door het Europees Hof van Justitie op 22 juni 2006 als discriminerend beoordeeld en nietig verklaard.

4.2.4 Naar een eengemaakte markt zonder obstakels inzake vennootschapsbelasting

De huidige werkzaamheden van de Europese Commissie in verband met de vennootschapsbelasting vloeien voornamelijk voort uit het rapport «*Towards an Internal Market without tax obstacles*» van oktober 2001. Dit rapport steunde op een studie van de Europese Commissie over «*Company taxation in the Internal Market*», waarin de effectieve tarieven in Europa werden onderzocht, diverse belastingobstakels die een goede werking van de interne markt belemmeren geïdentificeerd en een aantal remedies om deze te verwijderen uitgewerkt. De Europese Commissie leidde uit deze studie eveneens af – en is ook momenteel van oordeel – dat er geen echte «*race to the bottom*» kan worden vastgesteld omdat de verlagingen van de tarieven gepaard zijn gegaan met compensatiemaatregelen en de belastingopbrengsten op peil zijn gebleven. Ze stelt dan ook dat er momenteel geen actie nodig is om de tarieven van de vennootschapsbelasting te harmoniseren of minimumtarieven in te voeren.

Om de belastingobstakels te verwijderen werd voorgesteld om een tweesporenstrategie te volgen met, enerzijds, concrete en doelgerichte maatregelen op korte termijn en, anderzijds, het opstarten van een debat met als doel op lange termijn te komen tot een geharmoniseerde heffingsgrondslag voor vennootschappen met grensoverschrijdende activiteiten in de EU.

Met de kortetermijnstrategie wordt getracht via doelgerichte maatregelen geïdentificeerde obstakels te verwijderen. De Commissie is er, volgens haar mededeling van november 2003, in geslaagd een groot deel van de doelgerichte maatregelen ten uitvoer te brengen. Zo werd het toepassingsgebied van de fusierichtlijn en de moeder-dochterrichtlijn uitgebreid. Voor de vrijstelling van dividenden

van een dochtermaatschappij was in 2005 een participatie van minimum 25 pct. nodig; dit percentage zal geleidelijk dalen tot 10 pct. in 2009. In juni 2003 heeft de Ecofin-Raad de rente-en-royaltiesrichtlijn aanvaard, die de belastingobstakels bij grensoverschrijdende intragroepsrente- en –royaltiesbetalingen moet voorkomen⁽¹⁾. Het «*Joint Transfer Pricing Forum*» heeft ertoe bijgedragen dat in juni 2006 een gedragscode is gepubliceerd die de vereiste documenten in de lidstaten zal standaardiseren om zo de transactiekosten te drukken. Veroordelingen, door het Europese Hof van Justitie, van een lidstaat in een zaak met een vennootschap hebben ook een effect op andere lidstaten die een gelijkaardige wetgeving hebben. De Europese Commissie geeft adviezen over de manier waarop de lidstaten best hun wetgeving wijzigen om tot een betere harmonisatie te komen. Tevens worden nog een aantal initiatieven onderzocht, zoals mogelijkheden om grensoverschrijdende verliescompensaties tussen ondernemingen en hun vaste inrichtingen mogelijk te maken en worden de gevolgen nagegaan van bilaterale verdragen tussen landen voor andere lidstaten van de EU (EC, 2003). Deze richtlijnen, beslissingen en veroordelingen hebben ook een effect op de Belgische wetgeving, die soms moet worden aangepast.

De kortetermijnstrategie kan echter niet alle problemen uit de wereld helpen, zoals de hoge transactiekosten voor vennootschappen die worden geconfronteerd met 27 verschillende belastingstelsels. Daarom wordt op langere termijn gestreefd naar een meer definitieve oplossing. Als uiteindelijke doel heeft de Europese Commissie ervoor gekozen te streven naar een geconsolideerde heffingsbasis voor vennootschapsbelasting via een «*Common Consolidated Corporate Tax Base*» (CCCTB) (EC, 2001)⁽²⁾. Deze methode zou de internationale vennootschappen de mogelijkheid bieden om op groepsniveau hun belastbare basis te berekenen, die daarna volgens een formule zou worden verdeeld over de lidstaten, die hierop hun eigen tarief toepassen (en, eventueel, belastingkredieten toekennen). Voor vennootschappen die niet voor het nieuwe systeem opteren, blijft de oorspronkelijke wetgeving van de lidstaat van toepassing. Deze methode zou problemen met winstallocatie via «*transferprijzen*» en andere technieken wegwerken door de berekening van de belastbare basis op groepsniveau.

(1) Sinds 1 juli 2005 zijn deze betalingen vrijgesteld van heffingen indien de ontvangende vennootschap zich in een andere EU-lidstaat bevindt.

(2) Andere opties die niet werden weerhouden waren een «*Home State Taxation*» (een wederzijdse erkenning van elkaars belastingregels, waarbij de vennootschapsgroep ervoor kan opteren zijn belastbare basis te berekenen volgens de regels van de lidstaat waar zijn hoofdkwartier is gevestigd, waarna deze belastbare basis wordt verdeeld over de lidstaten die hierop hun eigen tarieven toepassen), een «*EU Company Income Tax*» (de creatie van een Europese belasting, eventueel ten gunste van de EU) en een «*Single Compulsory Harmonised Tax Base*» (het verdwijnen van de huidige 27 belastingssystemen en de volledige harmonisatie, waardoor slechts één berekeningswijze overblijft die ook geldt voor kleinere ondernemingen).

In september 2004 werd op de informele Ecofin-Raad brede steun gevonden om een werkgroep op te richten die dit voorstel voor een gemeenschappelijke belastbare basis verder moet ontwikkelen. Vijf landen (Estland, Ierland, Malta, Slowakije en het Verenigd Koninkrijk) verleenden echter geen steun. De werkgroep moet tegen eind 2008 een juridisch kader voorstellen, waarmee de belastbare basis wordt bepaald en dat eveneens een formule bevat waarmee de belastbare basis over de diverse lidstaten zal worden verdeeld. Dergelijke methode wordt reeds toegepast in de Verenigde Staten en Canada en hun respectievelijke deelstaten en provincies. De formule bevat doorgaans variabelen zoals het aandeel van de activa die in de staat zijn gelegen in de totale activa van de vennootschap, het aandeel van de verkopen die in de staat zijn gesitueerd en het loonaandeel van die staat. Het toepassen van een dergelijke formule maakt bijvoorbeeld dat een land waarin een vennootschap verlies lijdt, terwijl de groep op internationaal niveau een winst realiseert, toch een deel van de belastbare basis krijgt toegewezen en daardoor een positieve belastingopbrengst verkrijgt.

Het idee zou zijn om ondernemingen de keuzevrijheid te laten: ze zouden ofwel kunnen opteren voor een van de 27 nationale stelsels, ofwel voor de nieuwe CCCTB. Op die manier krijgt men eigenlijk 28 verschillende stelsels. De onderliggende gedachte is dat er aldus een concurrentie zal ontstaan tussen het «communautaire» stelsel en de nationale stelsels en dat de meeste ondernemingen voor de CCCTB zullen kiezen, waarbij op termijn de nationale stelsels aan relevantie zullen inboeten en men de facto op termijn enkel de CCCTB zal gebruiken.

Het is echter duidelijk dat een aantal belangrijke technische moeilijkheden nog moeten worden overwonnen en bovendien zal het niet eenvoudig zijn om een formule te vinden die het akkoord zal verkrijgen van de lidstaten. De slaagkansen van dit project worden door sommigen hoger geschat dan die van vroegere initiatieven. In het wetgevende kader van de versterkte samenwerking is het, om van start te gaan, immers reeds voldoende dat er 8 lidstaten bereid zijn om deze methode toe te passen.

Conclusies

Landen trachten door middel van een verlaging van de fiscale druk op de winsten van vennootschappen bijkomende activiteiten en winsten aan te trekken. Zo was er in het verleden in Europa een duidelijke trend merkbaar tot lagere nominale tarieven inzake vennootschapsbelasting. Met de toetreding van de tien nieuwe EU-lidstaten in 2004, die in vergelijking met de EU-15 veelal beduidend

lagere tarieven hanteren, is de fiscale concurrentie nog toegenomen. Op basis van de aangekondigde hervormingen in een aantal landen zal de daling van de nominale tarieven in de Europese Unie zich ook in de nabije toekomst voortzetten.

Vooralsnog lijken deze verlagingen van het nominale tarief gepaard te zijn gegaan met een minstens evenwaardige uitbreiding van de belastbare basis, zodat de overheidsontvangsten uit vennootschapsbelasting al bij al zelfs gunstig zijn geëvolueerd.

België volgt de internationale trend tot lagere nominale tarieven en een verbreding van de belastbare basis. Zo had de hervorming van 2003 tot doel het verschil tussen het Belgische nominale tarief en het gemiddelde van de EU-15 weg te werken. Niettegenstaande deze belangrijke verlaging van het Belgische tarief is het verschil met het EU-gemiddelde ondertussen weer opgelopen tot omtrent 4 à 5 procentpunten. Vrij snel is dan ook een nieuwe hervorming van de Belgische vennootschapsbelasting doorgevoerd met de invoering van de aftrek voor risicokapitaal vanaf aanslagjaar 2007 (inkomens 2006). Deze innovatieve maatregel verkleint de discriminatie tussen de fiscale behandeling van het eigen vermogen en het vreemd vermogen en vormt een goede stimulans om de solvabiliteit van de ondernemingen te verhogen. Bovendien is het een Europees aanvaardbaar alternatief voor het stelsel van de coördinatiecentra. Het verschil tussen het Belgische nominale standaardtarief en het gemiddelde van de Europese Unie blijft echter bestaan en zal – behoudens nieuwe maatregelen – naar alle waarschijnlijkheid de komende jaren verder oplopen.

Het bestaan van zeven en twintig verschillende systemen van vennootschapsbelasting in de Europese Unie vormt een belangrijke kost voor multinationale ondernemingen. Tevens bestaat de vrees dat de fiscale concurrentie zal leiden tot een erosie van de belastingopbrengst, wat een aantal onwenselijke gevolgen zou kunnen hebben. Zowel de Europese Commissie als een aantal expertencomités hebben dan ook in de loop van de voorbije decennia een aantal rapporten gepubliceerd die een verregaande harmonisatie van de vennootschapsbelasting voorstelden. Deze initiatieven waren vooralsnog niet succesvol, onder meer door de unanimiteitsvereiste op het vlak van beslissingen over directe belastingen. De Europese Commissie heeft het streven naar minimumtarieven trouwens achter zich gelaten en richt zich nu op het realiseren van een gemeenschappelijke geconsolideerde belastbare basis voor multinationale ondernemingen. Meer specifieke initiatieven, zoals richtlijnen om belastingdistorsies bij grensoverschrijdende activiteiten te verwijderen en maatregelen tegen schadelijke concurrentie, hadden meer succes.

Het is momenteel een open vraag of zich in de toekomst een echte «*race to the bottom*» op het vlak van vennootschapsbelasting zal voordoen, waarbij niet enkel de tarieven steeds verder zullen worden verlaagd, maar ook de overheidsontvangsten zullen dalen, dan wel of aan de daling van de nominale tarieven – al dan niet spontaan – een einde zal komen. De toekomst zal hierop het antwoord bieden.

Bibliografie

Deloddere, E., S. Haulotte en C. Valenduc (red.) (2006), *Fiscaal memo*, Studie- en Documentatiedienst van de FOD Financiën.

De Mooij R. en S. Ederveen (2006), *What a difference does it make? Understanding the empirical literature on taxation and international capital flows*, Workshop on corporate tax competition and coordination in Europe, Brussels.

Devereux M. (2006), *Tax competition: theory and empirical evidence*, Workshop on corporate tax competition and coordination in Europe, Brussels.

Devereux M., R. Griffith en A. Klemm (2002), « Corporate income tax reforms and international tax competition », *Economic Policy*, vol.17-35, 451-495.

Devereux M. en R. Griffith (2002), *Evaluating tax policy for location decisions*, CEPR, Discussion paper series 3247.

Eggert W. en A. Haufler (2006), *Company tax coordination cum tax rate competition in the European Union*, University of Munich, Discussion paper 2006-11.

Europese Commissie (2001), *Towards an internal market without tax obstacles « a strategy for providing companies with a consolidated corporate tax base for their EU-wide activities »*, COM(2001)582.

Europese Commissie (2003), *An internal market without company tax obstacles: achievements, ongoing initiatives and remaining challenges*, COM(2003)726.

Europese Commissie (2006a), *Implementing the Community Lisbon programme: Progress to date and next steps towards a common consolidated corporate tax base (CCCTB)*, COM(2006)157.

Europese Commissie (2006b), *Structures of taxation systems in the European Union: 1995-2004*.

Fuest C. (2002), *Corporate tax coordination in the European internal market and the problem of « harmful » tax competition*, University of Cologne.

Gilbert G., A. Lahrèche-Révil, T. Madiès en T. Mayer (2005), « Conséquences internationales et locales sur l'imposition des entreprises » in Saint-Étienne C. en J. Le Cacheux (eds), *Concurrence équitable et concurrence fiscale*, Conseil d'analyse économique 56.

Haulotte S. en C. Valenduc (2006), *Évolution de l'impôt des sociétés dans les pays européens: course à la base commune ou course commune à la baisse*, Séminaire de l'Institut belge de Finances Publiques.

Hoge Raad van Financiën (2001), *De hervorming van de vennootschapsbelasting: het kader, de inzet en de mogelijke scenario's*.

Huizinga H. en L. Laeven (2006), *International profit shifting within multinationals: a multi-country perspective*, workshop on corporate tax competition and coordination in Europe, Brussels.

Nicodème G. (2006), *Corporate tax competition and coordination in the European Union: What do we know? Where do we stand?*, *European Economy* 250.

OESO (2006), *Revenue Statistics (1965-2005)*.

Rekenhof (2005), *Hervorming van de vennootschapsbelasting, evaluatie van de budgettaire neutraliteit*.

Valenduc C. (2004), *Corporate income tax and the taxation of income from capital: some evidence from past reforms and the present debate on corporate income taxation in Belgium*, European Commission, Working paper 6.

Weiner J. (2006a), *Company tax reform in the European Union*, Springer.

Weiner J. (2006b), *A new way of thinking about company tax reform in the European Union*, IFS.